

Чабанов Андрій Михайлович,

аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, e-mail: chabanov_andriy@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0003-7384-6701>

Andriy Chabanov,

Postgraduate Student of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, 2, Frometivska str., e-mail: chabanov_andriy@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0003-7384-6701>

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті зосереджено увагу на сукупності нормативно-правових актів, які спрямовані на сприйняття загального уявлення про транспортну безпеку, визначають основні напрямки діяльності суб'єктів.

Завдяки аналізу наукових праць та законодавчих актів було виділено особливості, які є притаманні національному транспортному законодавству. Встановлено, зважаючи на міжгалузеву спрямованість правового регулювання відносин у транспортній сфері, що важливе значення і роль відводиться нормам міжнародного права, зважаючи на те, що Українська держава є активним учасником міжнародних конвенцій, угод, директив, декларацій в сфері транспорту.

Проаналізовано нормативно-правову базу з питань регулювання правопорядку й безпеку на об'єктах транспорту, зокрема Конституцію України, закони України, кодекси, Укази Президента України та інші нормативно-правові акти. Встановлено, що нормативно-правове регулювання транспортної безпеки України регулюється великою кількістю різноманітних правових актів у зв'язку з існуванням безлічі різновидів транспорту та досить розгалуженою системою чинників транспортної безпеки.

У статті фокусується увага на таких притаманних особливостях нормативно-парового забезпечення транспортної безпеки: 1) законодавство, яке регулює сферу транспортної безпеки має міжгалузевий характер; 2) досліджуване законодавство є комплексним; 3) значний масив нормативно-правових актів у досліджуваній сфері, серед яких й міжнародно-правові угоди.

Вбачається потреба у встановленні єдності законодавства із суміжними міжнародними правовими актами із застосуванням імплементації положень міжнародного права стосовно транспортної безпеки до національного законодавства.

Запропоновано на державному рівні алгоритм здійснення діяльності з роз'яснення законодавчо зафіксованих заходів, які забезпечують транспортну безпеку, а також їх обґрунтованості й необхідності здійснення, швидкого реагувати на проблеми, що з'являються в законодавстві, враховуючи і проблемні аспекти фінансового забезпечення суб'єктів транспортної інфраструктури.

Ключові слова: публічне управління, механізми публічного управління, національна безпека, безпека, транспортна безпека, нормативно-правове регулювання, правові акти, загрози, об'єкти транспортної інфраструктури, органи влади.

FEATURES OF REGULATORY AND LEGAL REGULATION OF TRANSPORT SAFETY IN UKRAINE: REALITIES AND PERSPECTIVES

Abstract. The article focuses on the set of regulatory and legal acts, which are aimed at the perception of a general idea about transport safety, determine the main directions of the subjects' activities.

Thanks to the analysis of scientific works, features that are inherent in the national transport legislation were highlighted.

It was established, taking into account the interdisciplinary focus of legal regulation of relations in the transport sector, that the norms of international law are of great importance and role, taking into account the fact that the Ukrainian state is an active participant in international conventions, agreements, directives, declarations in the transport sector.

The legal framework for regulating law and order and safety at transport facilities was analyzed, in particular the Constitution of Ukraine, laws of Ukraine, codes, decrees of the President of Ukraine and other normative legal acts. It has been established that the regulatory and legal regulation of transport safety in Ukraine is regulated by a large number of various legal acts in connection with the existence of many types of transport and a rather extensive system of transport safety factors.

The article focuses attention on the following inherent features of the regulatory provision of transport safety: 1) the legislation regulating the field of transport safety has an interdisciplinary nature; 2) the researched legislation is complex; 3) a significant array of normative legal acts in the researched area, including international legal agreements.

There is a need to establish the unity of the legislation with related international legal acts with the application of the implementation of the provisions of international law regarding transport safety to the national legislation.

At the state level, an algorithm for the implementation of activities to clarify the legally fixed measures that ensure transport safety, as well as their validity and the need for implementation, to quickly respond to problems that appear in the legislation, taking into account the problematic aspects of the financial support of transport entities, is proposed infrastructure.

Key words: public administration, mechanisms of public administration, national security, safety, transport safety, legal regulation, legal acts, threats, transport infrastructure objects, authorities.

Постановка проблеми. Зміни в житті людей, які у всьому світі, сприяють не лише підвищенню рівня безпеки держави, суспільства, громадян, а й зниженню рівня захищеності та агресії. Результатом реформ, що проводяться, нерідко стають порушення суспільного порядку, зниження економічної захищеності, рівня життя населення, зростання безробіття.

Питання про стан транспортної безпеки можна вважати глобальним та загальнонаціональним, тому що воно зачіпає як кожен державу так й кожного громадянина.

Нормативно-правове регулювання діяльності, що забезпечує транспортну безпеку в Україні, має велике значення для її суб'єктів. Нормативно-правова база визначає основні напрями діяльності, форми та методи їх здійснення, цілі та функції, а також належні їм права та обов'язки. Саме правові норми в сукупності з юридичними засобами регулюють правове становище, а також права та обов'язки всіх суб'єктів.

На даний час існує безліч нормативно-правових актів, що регламентують діяльність із забезпечення транспортної безпеки. Зважаючи на цей аспект, доречним вбачається розглядати норми права у співвідношенні із механізмом регулювання стосовно їх функціональної приналежності. Й саме тому важливо відобразити сукупність усіх нормативно-правових актів, що сприяють загальним уявленням про транспортну безпеку, встановлюють ключові напрями діяльності суб'єктів, при цьому розмежовуючи їх повноваження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань нормативно-правового

регулювання транспортної безпеки в Україні вважається одним із важливих напрямків сучасної науки державного управління. Як засвідчує аналіз, на сьогодні наявні низка проблем у забезпеченні безпеки цієї галузі, а не достатнє теоретичне осмислення вітчизняного досвіду в цій сфері породжує поміж вчених й управлінців-практиків дискусії й неоднозначне ставлення щодо їх розуміння. Окремі аспекти, що стосується дослідження проблематики нормативно-правового регулювання транспортної безпеки було досліджено у наукових працях А. В. Бойко, В. О. Допілка, С. О. Загороднюк, А. П. Калюжного, О. В. Клепикової, Р. О. Осадца, Г. П. Фердмана, Т. М. Тимчишина та інших. Проте, зважаючи на проблеми, що постійно виникають в досліджуваній сфері актуалізується питання більш ґрунтовного й поглибленого аналізу з виявленням проблемних аспектів та подальших шляхів їх вирішення.

Мета статті (постановка завдання). Метою даної публікації є дослідити особливості нормативно-правового регулювання забезпечення транспортної безпеки України, з'ясувати ключові проблеми, які стосуються вказаного питання, запропонувати напрями їх врегулювання, наголосити на необхідності щодо оновлення національного законодавства із врахуванням значної кількості конкретних факторів та детермінант, які впливають на його стан.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ситуація, яка на сьогодні склалася на території нашої країни, без виключення торкнулася кожного громадянина, оскільки вона має впливає на усі сфери суспільного життя. Одним із ключових

чових питань залишається питання безпеки, передусім транспортної. У зв'язку з повномасштабною військовою агресією РФ, що продовжує тривати й донині на території України дефініція «транспортна безпека» набуває все більшої значимості. Так, людей в більшій мірі турбують питання, що стосуються безпеки, безпечного переміщення транспортними засобами та тим самим збереження свого власного життя. Тому досліджуване питання потребує негайного вирішення й контролю зі сторони органів публічної влади, перш за все через нормативно-правове врегулювання.

Нормативно-правове регулювання встановлює правила поведінки для всіх учасників процесу забезпечення безпеки. Правовим фундаментом регулювання правопорядку та безпеки на об'єктах транспорту є Конституція України, закони України, Укази Президента України та інші нормативно-правові акти.

Основу транспортної системи складають національний транспорт, шляхи сполучення, куди входять залізничний, повітряний, морський, річковий, трубопровідний транспорт та автомобільні дороги. Виходячи з цього соціальною функцією держави є забезпечення безпеки переміщення людей, товарів та вантажів на всіх видах транспорту. До завдань держави та її суб'єктів віднесено вирішення завдань, що пов'язані з суспільним порядком, підтримкою обороноздатності країни, екологічної безпеки, ліквідації наслідків стихійних лих, а також техногенних катастроф.

Аналіз наукових праць [1, с. 102; 22, с. 241] дає підстави виокремити особливості, що характерні національному транспортному законодавству: а) законодавство в існуючому правовому полі є найбільш кодифікованим та комплексним за своїм змістом, адже регулює значну частину правовідносин на основах різних галузевих норм права; б) транспортне законодавство напряму залежне від міжнародних правових актів (конвенцій, угод, директив, договорів); в) переважну більшість складають правові акти підзаконного регулювання; г) деякі закони містять положення, які мають протиріччя між собою; е) відсутність єдиного кодифікованого акта.

Поміж міжгалузевої спрямованості регулювання відносин в транспортній сфері не менш важливе місце посідають норми міжнародного права, враховуючи ті обставини, що Україна є досить активним учасником міжнародних угод, конвенцій, директив, декларацій у сфері транспорту, серед яких визначальне місце посідає Угоді про асоціацію з ЄС.

Нормативно-правове регулювання транспортної безпеки забезпечується великою кількістю різних правових актів, що є повністю очевидним, оскільки існує безліч видів транспорту та дуже розгалужена система факторів транспортної безпеки.

Ієрархічна вертикальна структура законодавства, що регулює сферу транспортної діяльності вибудовується на Конституції України [4], що встановлює засади і порядок організації державної влади та взаємодію гілок державної влади уособлену відповідними органами.

Законодавець визначає, що безпека гарантується здійсненням єдиної державної політики в транспортній сфері, виробленням і втіленням системи заходів організаційно-правового, політичного, економічного, інформаційного й іншого спрямування, адекватних загрозам життєво важливим інтересам особи суспільства держави.

Далі за юридичною силою є законодавчі акти (кодекси, закони, положення, статuti) та підзаконні акти (постанови, укази, розпорядження, накази та інше).

До основних нормативно-правових актів, положення яких регулюють діяльність із перевезення вантажів транспортом віднесено:

Цивільний кодекс України [23] містить норми, що встановлюють усунення загрози здоров'ю, життю, майну фізичної особи чи майну юридичної особи (ст. 1163); наслідки неусунення загрози життю, майну, здоров'ю фізичної особи чи (або) майну юридичної особи (ст. 1164) тощо;

Господарський кодекс України (ГКУ) [2], що значно змінив норми регулювання відносин щодо перевезення вантажів; окреслює положення перевезенню вантажів (пасажирів), регулюють лише найважливіші норми, які мають відношення до перевезень вантажів/пасажирів та інших транспортних обов'язків.

У цьому аспекті варто наголосити щодо їх виняткового характеру, який проявляється в тому, що у них регулюються норми, які стосуються всіх видів транспорту.

Слушно навести позицію Г.П. Фердмана [22, с. 241] про те, що в системі горизонтальної структури транспортного законодавства потрібно виділити законодавство, яке прямо врегульовує питання окремих видів транспорту. Воно складається з актів про управління транспортними міністерствами (відомствами) та їх структури, компетенції, до яких включено і кодифікаційно-комплексні акти, які містять не тільки громадянсько-правові норми, проте

і положення інших галузей права (всі транспортні статuti і кодекси).

Джерела нормативно-правового регулювання транспортної безпеки включають значний перелік законодавчих і, що головне, підзаконних актів, які складають цілісну єдину систему. Розглянемо основні закони щодо транспортної діяльності загалом та транспортної безпеки зокрема:

Закон України «Про транспорт» [20] встановлює, що підприємства транспорту мають гарантувати безпеку життя/здоров'я громадян, безпеку експлуатації транспортних засобів, охорону навколишнього природного середовища;

Закон України «Про автомобільний транспорт» [6] встановлює основи організації та діяльності автомобільного транспорту; вимоги до перевізників, транспортних засобів, водіїв гарантування безпеки перевезень та екологічної безпеки;

Закон України «Про дорожній рух» [9] визначає правові, соціальні основи дорожнього руху із метою захисту життя (здоров'я) громадян, створення безпечних і комфортних умов стосовно учасників руху, охорони навколишнього природного середовища; врегулювання суспільних відносин у сфері дорожнього руху, його безпеки;

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» [7];

Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів» [17] окреслює організаційно-правові та соціально-економічні засади діяльності, які пов'язані з перевезенням небезпечних вантажів автомобільним, залізничним, морським, авіаційним та внутрішнім водним транспортом.

Потрібно відзначити й про те, що в лютому 2022 року після широкомасштабного вторгнення РФ в Україну в дію вступив Закон України «Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період» [21], який упроваджує організаційно-правові засади функціонування єдиної транспортної системи України в надзвичайний (особливий) період виходячи з положень законів України «Про транспорт», «Про оборону України», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та інших правових актів, що зачіпають питання мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Як підкреслює О.В. Клепікова, ключовою метою правової організації транспортної системи України є її галузево-функціональне та структурно встановлене відособлення в економіці як господарського утворення, що гаранту-

ється через виконання господарської діяльності на різноманітних видах транспорту, певному державному і правовому регулюванню та направляється на впровадження заходів структурно-галузевої конвергенції [3, с. 153].

Особливе місце посідають в забезпеченні транспортної безпеки підзаконні нормативно-правові акти. Зокрема слід зазначити наступні Укази Президента України:

«Про невідкладні заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху» [16] для поліпшення стану безпеки дорожнього руху та збереження життя (здоров'я) громадян, зниження аварійності на автомобільних дорогах, дотримання учасниками правил дорожнього руху й створення безпечних/комфортних умов;

«Про деякі заходи щодо створення умов для розвитку та підвищення якості автомобільних доріг» [8] для гарантування безпечних умов дорожнього руху, розвитку мережі якісних автомобільних доріг, забезпечення належної інфраструктури, що направлені на урегулювання транспортної безпеки.

Серед постанов Кабінету Міністрів України слід зазначити наступні:

- «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сферах перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, небезпечних відходів морським і річковим транспортом та безпеки на морському та річковому транспорті (крім сфери безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості) та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою морського та річкового транспорту» [11];

- «Про затвердження Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту» [15], відповідно під безпекою щодо інфраструктури залізничного транспорту встановлено стан, за якого забезпечується безпека здоров'я та життя людей на момент їх перевезення залізничним транспортом, захист природного навколишнього середовища;

- «Про затвердження Порядку ведення Реєстру об'єктів інфраструктури внутрішнього водного транспорту» [14] встановлює механізм ведення означеного Реєстру, що полягає у гарантуванні інформацією суб'єктів внутрішнього водного транспорту та здійснення завдань у сфері безпеки судноплавства, охорони природного навколишнього середовища, здійснення державного нагляду за безпекою судноплавства.

Вбачається вартим уваги наголосити про Державну програму підвищення рівня

безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року [10], що спрямована на зниження рівня аварійності та ступінь щодо тяжкості наслідків від дорожньо-транспортних пригод, передусім соціально-економічних, відповідно до головних цілей, які визначені Стратегією підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року [19], щодо зниження рівня смертності через дорожньо-транспортні травми й зменшення соціально-економічних утрат внаслідок дорожньо-транспортного травматизму, втілення результативної системи управління безпекою дорожнього руху з приводу забезпечення захисту життя/здоров'я населення, створення безпечних (комфортних) умов руху транспортних засобів.

У сфері транспортної безпеки відносини врегульовуються й відомчими нормативно-правовими актами, зокрема: наказами, положеннями, інструкціями, які направлені на втілення норм, що містяться у нормативно-правових актах вищої за відомчі юридичної сили. Як приклад можна зазначити про наказ Міністерства інфраструктури України щодо затвердженого Положення про класифікацію транспортних подій на залізницях України [5]. Цим Положенням визначається порядок класифікації залізничних транспортних подій, що можуть відбуватися на залізницях на етапі руху поїздів та здійснення маневрів й становлять відповідну загрозу безпеці руху.

Варто відзначити й щодо Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському й річковому транспорті [13], що визначає порядок організації робіт з приводу попередження аварійних подій на морському й річковому транспорті, функції/завдання, органи, суб'єкти, об'єкти системи управління безпекою судноплавства, окреслює форми контролю за виконанням заходів, які пов'язані із безпекою судноплавства.

У цьому аспекті варто згадати й про затверджений наказом Міністерством інфраструктури України від 3 лютого 2022 року № 69 Перелік національних стандартів для цілей використання Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту [12].

Отже, здійснюючи аналіз сучасного стану й розвитку існуючої нормативно-правової бази транспортної безпеки України, слід сфокусувати увагу на притаманних їй особливостях:

– законодавство, що регулює сферу транспортної безпеки, відображає міжгалузевий характер, оскільки до положень в досліджуваній сфері відносяться норми публічного (адміні-

стративного, конституційного, господарського, фінансового, кримінального, митного) і приватного (цивільного та цивільного процесуального) права.

– це законодавство є комплексним, адже воно відображає правові норми, які належать до наступних галузей права: а) цивільне; б) господарське; в) адміністративне; г) митне; д) фінансове; ж) земельне; з) екологічне; е) міжнародне;

– значний масив нормативно-правових актів у означеній сфері, поміж яких і міжнародно-правові угоди.

Отже, під нормативно-правовим регулюванням транспортної безпеки потрібно розуміти встановлені положеннями різних галузей права юридичні засади з приводу діяльності суб'єктів для гарантування транспортної безпеки, а також їхнього правового статусу, передусім компетенції/відповідальності (матеріальні норми), а також законодавче регулювання діяльності означених суб'єктів (процедурні/процесуальні положення). Однак потрібно відзначити й наступний момент щодо того, що правовими нормами регулюється не тільки діяльність уповноважених державних органів й господарюючих в транспортному комплексі суб'єктів (їх посадових осіб і персоналу), але також і поведінка громадян (пасажирів, вантажовідправників і вантажодержувачів).

Досліджуючи дане питання потрібно зацентувати увагу на наступних моментах:

а) вертикальна структура системи правових актів на залізничному, повітряному та морському транспорті є однаковою. Цю систему очолюють кодекси й устави, далі (перебуваючи із ними у відношеннях внутрішньої субординації) акти, які схвалені вищим органом публічного управління й відомчі акти, які схвалені транспортними міністерствами й носять обов'язковий характер щодо відповідних відомств;

б) поміж основних проблемних аспектів транспортної сфери і, безпосередньо, її безпеки залишаються не вирішеними та посідають визначальне місце – недосконалість законодавчого забезпечення їх діяльності, сповільнення вирішення питань з уніфікації транспортного законодавства з міжнародним правом;

с) відсутність фактично правових актів, що спрямовані на вирішення проблем транспортної безпеки України та взаємодії суб'єктів забезпечення транспортної безпеки між собою на різних видах транспорту;

д) відсутній єдиний орган публічного управління транспортною безпекою держави, а тому відсутня й єдина загальна координація дій

суб'єктів з приводу гарантування транспортної безпеки України;

е) прийняття Закону «Про транспортну безпеку» й систематизація законодавства в транспортній сфері вбачається надзвичайно необхідною і актуальною справою. Зокрема, створення системи транспортного законодавства України буде доцільним внеском щодо реформування всієї правової системи країни, сприятиме подальшому економічному розвитку, зміцненню законності та правопорядку в державі [22, с. 242–243].

Таким чином, правове регулювання транспортної безпеки має носити упорядкований, предметний та цілеспрямований характер й визначатися регулятором окремого виду суспільних транспортних відносин. Зважаючи на загальноприйнятний в правовій науці критерій стосовно поділу засобів правового регулювання у відповідності до функціонального призначення, нормативно-правове регулювання інституційних заходів транспортної безпеки має двоступеневе регулятивне спрямування: а) на міжнародному рівні гарантується нормативно-правове регулювання міжнародних заходів щодо транспортної безпеки; б) на державному – внутрішніх державних заходів. Європейське правове регулювання транспортної безпеки за умов євроінтеграційних процесів нашої країни вважається головним регулятором міжнародного рівня, що зумовлює раціональність удосконалення національного транспортного законодавства та визначення подальших перспектив розвитку [3, с. 152–153].

Нормативно-правове забезпечення транспортної безпеки означає, що усі суспільні відносини публічного характеру, які з'являються в транспортному комплексі щодо попередження, запобігання актам незаконного втручання в його діяльність, усунення їх наслідків, регулюються нормами права, які містяться в законодавчих актах різних галузей права. На нашу думку, акцент має бути сфокусований на застосуванні в Україні системного підходу щодо сфери забезпечення транспортної безпеки.

Важливо зважати, що на формування рівня транспортної безпеки України впливає стан правопорядку та суспільної безпеки на всіх об'єктах транспортної інфраструктури загалом. Лише тоді можна стверджувати про те, правильно чи ні держава, спільно з компетентними суб'єктами, реалізує свою політику у цій сфері.

Тому, для того щоб поліпшити ситуацію у цьому напрямі Кабінетом Міністрів України було прийнято від 30 травня 2018 року «Національну транспортну стратегію України на період

до 2030 року» [18]. У цьому нормативному акті закріплені основні цілі, що допоможуть досягти високого рівня безпеки на об'єктах транспорту.

Доктринальні проблеми, що стосуються питань транспортної безпеки, як і раніше залишаються невирішеними та аналізуються науковцями та державою. З метою їх вирішення, на наш погляд, необхідно також прагнути встановлення єдності законодавства з суміжними міжнародними правовими актами. В даному випадку доцільно застосувати такий спосіб як імплементація норм міжнародного права про транспортну безпеку до законодавства України.

На державному рівні необхідно провадити діяльність щодо роз'яснення законодавчо закріплених заходів, що забезпечують транспортну безпеку, їх обґрунтованості та необхідності здійснення, а також оперативно реагувати на проблеми, що виникають у законодавстві, у тому числі й на проблеми фінансового забезпечення суб'єктів транспортної інфраструктури У зв'язку з цим пропонуємо наступний алгоритм проведення цієї діяльності:

- виявлення тих фундаментальних цінностей та цілей, якими володіє чинна нормативно-правова база;
- встановлення кола осіб, а також суспільних відносин, в які вони вступають під час здійснення діяльності;
- визначення конфлікту інтересів між суб'єктами;
- аналіз чинного законодавства забезпечення транспортної безпеки, а також виявлення в ньому існуючих прогалин, колізій;
- виклики нормативно-правового регулювання транспортної безпеки (правове проблемне поле);
- пошук оптимальних способів, а також розробка методологічних прийомів для вирішення та усунення проблем правового регулювання;
- здійснення способів вирішення проблем за допомогою юридичних та технічних методів;
- прийняття нормативного акта відповідно до існуючих процедур.

Таким чином, виходячи із розуміння транспортної безпеки та розглянувши правові засади її забезпечення, слід зазначити, що транспортна безпека забезпечується діяльністю її суб'єктів, до яких належить широкий перелік органів виконавчої влади, шляхом реалізації заходів, спрямованих на запобігання загрозам скоєння протиправних посягань на об'єкти транспортної інфраструктури. Нормативно-правова база в даному випадку виступає центральним елементом системи

забезпечення та підтримки транспортної безпеки.

Результат роботи буде залежати від відповідального дотримання та застосування зазначених правових норм усіма суб'єктами, які мають високий рівень компетенції у цій діяльності. Вважаємо, держава має застосовувати системний підхід щодо реалізації законодавчо закріплених заходів у цій сфері.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Нормативно-правове регулювання вважається ключовим елементом системи гарантування транспортної безпеки. Від того наскільки чітко будуть зафіксовані й регламентовані у нормативно-правових актах функції, завдання, повноваження суб'єктів господарювання і процедури гарантування безпеки транспортного процесу, багато у чому буде залежати кінцевий результат.

Нормативно-правове забезпечення транспортної безпеки означає, що всі суспільні відносини публічного характеру, що виникають у транспортному комплексі з приводу попередження, запобігання різноманітних небезпек у його діяльність й ліквідації їх наслідків, врегульовуються нормами права, які містяться в нормативно-правових актах різних галузей права. На нашу думку, увага має бути сфокусована на використанні системного підходу в Україні до сфери забезпечення транспортної безпеки.

Дослідження нормативно-правового регулювання транспортної безпеки засвідчує про наступні проблеми: діючі законодавчі акти не в повному обсязі розкривають сутність, особливості заходів, що проводяться для гарантування захисту об'єктів транспортної інфраструктури, а також суспільного порядку й безпеки; певні протиріччя правових норм одна іншій; відсутність єдиного кодифіковано законодавчого акта про транспортну безпеку.

Враховуючи вищезазначене, як підсумок зазначимо, що нормативно-правове забезпечення транспортної безпеки в Україні вимагає удосконалення та відповідних змін. Всі органи публічної влади й структури без винятку мають спрямовувати діяльність у зазначеному напрямку, важливим вбачається щоб реформування здійснювалося комплексно та системно. Беззаперечним є той факт, що велике значення має застосування зарубіжного досвіду в цій сфері, проте такі заходи не мають призводити до копіювання законодавства іншої країни, необхідно враховувати економічний, матеріально-технічний, соціальний, культурний стан розвитку нашої держави. А ключовим постає те, що

прийняття нових нормативно-правових актів не має порушувати ключові права, свободи громадян, що закріплені Основним Законом.

Сучасний етап розвитку держави вимагає пошуку подальших наукових розвідок та оптимальних шляхів щодо покращення транспортної безпеки у нормативно-правовому напрямку на всіх видах транспорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: —

1. Бойко А. В. Адміністративно-правове забезпечення державної транспортної політики в Україні : дис... д.ю.наук : 12.00.07 / Науково-дослідний інститут публічного права. Дніпропетровський національний університет внутрішніх справ. Київ, 2021. 480 с.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Клепікова О. В. Транспортна безпека як засіб державного регулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Вип. 55. Том 1. 2019. С. 150–153.
4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України, 1996. № 30. Ст. 141.
5. Положення про класифікацію транспортних подій на залізницях України : наказ Міністерства інфраструктури України від 12 січня 2012 року № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0117-12#Text>
6. Про автомобільний транспорт : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2344-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху : Закон України від 16 лютого 2021 року № 1231-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1231-20#Text>
8. Про деякі заходи щодо створення умов для розвитку та підвищення якості автомобільних доріг: Указ Президента України від 19 липня 2019 року № 529/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/529/2019#Text>
9. Про дорожній рух : Закон України від 30 червня 1993 року № 3353-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
10. Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року: постанова Кабінет Міністрів України від 21 грудня 2020 р. № 1287. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1287-2020-%D0%BF#Text>
11. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сферах перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, небезпечних відходів морським і річковим транспортом та безпеки на морському та

- річковому транспорту (крім сфери безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості) та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою морського та річкового транспорту : постанова Кабінет Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 602. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2019-%D0%BF#Text>
12. Про затвердження Переліку національних стандартів для цілей застосування Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту : наказ Міністерства інфраструктури України від 3 лютого 2022 р. № 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0069733-22#Text>
 13. Про затвердження Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті : наказ Міністерства транспорту України від 20 листопада 2003 р. № 904. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-03#Text>
 14. Про затвердження Порядку ведення Реєстру об'єктів інфраструктури внутрішнього водного транспорту: постанова Кабінет Міністрів України від 16 лютого 2022 р. № 408. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2022-%D0%BF#Text>
 15. Про затвердження Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту: постанова Кабінет Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2013-%D0%BF#Text>
 16. Про невідкладні заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху: Указ Президента України від 20 листопада 2007 року № 1121/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121/2007#Text>
 17. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 року № 1644-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14#Text>
 18. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>
 19. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1360-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-%D1%80#n8>
 20. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>
 21. Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період: Закон України від 20 жовтня 1998 року № 194-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-14#Text>
 22. Фердман Г. П. Нормативно-правові засади забезпечення транспортної безпеки України. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 31 (70). № 3. 2020. С. 239–243.
 23. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
 24. Semenets-Orlova, Inna Andriivna, and Yaroslava Yaroslavivna Kyselova. Multidimensional management contemporary: generation of social meanings for a new collective identities. *Публічне урядування* 4 (2018): 264–273.

REFERENCES:

1. Boiko, A. V. (2021). *Administratyvno-pravove zabezpechennia derzhavnoi transportnoi polityky v Ukraini [Administrative and legal support of the state transport policy in Ukraine]*. (Doctor's thesis). Naukovo-doslidnyi instytut publichnoho prava. Dnipropetrovskyyi natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. Kyiv [in Ukrainian].
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 436-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Klepikova, O. V. (2019). Transportna bezpeka yak zasib derzhavnoho rehuliuвання [Transport safety as a means of state regulation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. 55(1), 150–153. [in Ukrainian].
4. Konstytutsiia Ukrainy : pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. (1996). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 30, art.141.
5. Polozhennia pro klasyfikatsiiu transportnykh podii na zaliznytsiakh Ukrainy : nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy vid 12 sichnia 2012 roku № 12. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0117-12#Text>
6. Pro avtomobilnyi transport : Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2344-III. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo posylennia vidpovidalnosti za okremi pravoporushennia u sferi bezpeky dorozhnoho rukhu : Zakon Ukrainy vid 16 liutoho 2021 roku № 1231-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1231-20#Text>
8. Pro deiaki zakhody shchodo stvorennia umov dlia rozvytku ta pidvyshchennia yakosti avtomobilnykh dorih: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 19 lypnia 2019 roku № 529/2019. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/529/2019#Text>
9. Pro dorozhnii rukh : Zakon Ukrainy vid 30 chervnia 1993 roku № 3353-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
10. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy pidvyshchennia rivnia bezpeky dorozhnoho rukhu v Ukraini na period do 2023 roku : postanova Kabinet Ministriv Ukrainy vid 21 hrudnia 2020 r. № 1287. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1287-2020-%D0%BF#Text>
11. Pro zatverdzhennia kryteriiv, za yakymy otsiniuietsia stupin ryzyku vid provadzhennia hospodarskoi

- diialnosti u sferakh perevezennia pasazhyriv, nebezpechnykh vantazhiv, nebezpechnykh vidkhodiv morskym i richkovym transportom ta bezpeky na morskomu ta richkovomu transporti (krim sfery bezpeky moreplavstva suden flotu rybnoi promyslovosti) ta vyznachaietsia periodychnist provedennia planovykh zakhodiv derzhavnoho nahliadu (kontroliu) Derzhavnoiu sluzhboiu morskoho ta richkovoho transportu : postanova Kabinet Ministriv Ukrainy vid 10 lypnia 2019 r. № 602. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2019-%D0%BF#Text>
12. Pro zatverdzhennia Pereliku natsionalnykh standartiv dlia tsilei zastosuvannia Tekhnichnoho rehlementu bezpeky infrastruktury zaliznychnoho transportu : nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy vid 3 liutoho 2022 r. № 69. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0069733-22#Text>
 13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro systemu upravlinnia bezpekoiu sudnoplavstva na morskomu i richkovomu transporti : nakaz Ministerstva transportu Ukrainy vid 20 lystopada 2003 r. № 904. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-03#Text>
 14. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Reiestru obektiv infrastruktury vnutrishnoho vodnoho transportu : postanova Kabinet Ministriv Ukrainy vid 16 liutoho 2022 r. № 408. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2022-%D0%BF#Text>
 15. Pro zatverdzhennia Tekhnichnoho rehlementu bezpeky infrastruktury zaliznychnoho transportu: postanova Kabinet Ministriv Ukrainy vid 11 lypnia 2013 r. № 494. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2013-%D0%BF#Text>
 16. Pro nevidkladni zakhody iz zabezpechennia bezpeky dorozhnoho rukhu : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20 lystopada 2007 roku № 1121/2007. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121/2007#Text>
 17. Pro perevezennia nebezpechnykh vantazhiv : Zakon Ukrainy vid 6 kvitnia 2000 roku № 1644-III. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14#Text>
 18. Pro skhvalennia Natsionalnoi transportnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 travnia 2018 r. № 430-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>
 19. Pro skhvalennia Stratehii pidvyshchennia rivnia bezpeky dorozhnoho rukhu v Ukraini na period do 2024 roku : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 zhovtnia 2020 r. № 1360-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-%D1%80#n8>
 20. Pro transport : Zakon Ukrainy vid 10 lystopada 1994 roku № 232/94-VR. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>
 21. Pro funktsionuvannia yedynoi transportnoi systemy Ukrainy v osoblyvyi period : Zakon Ukrainy vid 20 zhovtnia 1998 roku № 194-XIV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-14#Text>
 22. Ferdman, H. P. (2020). Normatyvno-pravovi zasady zabezpechennia transportnoi bezpeky Ukrainy [Regulatory and legal principles of ensuring transport safety of Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho*. Serii: Derzhavne upravlinnia. 31 (70), 3, 239-243. [in Ukrainian].
 23. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 435-IV Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
 24. Semenets-Orlova, Inna Andriivna, and Yaroslava Yaroslavivna Kyselova. Multidimensional management contemporary: generation of social meanings for a new collective identities. *Публічне урядування* 4 (2018): 264–273.